

Motion till riksdagen

1988/89:Jo728

av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (s)

Miljörevisorer

Det primära ansvaret för miljöskyddsarbetet i företagen bygger på företagens egenkontroll. För att miljöfarlig verksamhet skall kunna bedrivas inom ML:s tillåtlighetsregler kräver detta att företagen ifråga bygger upp en egenkontroll av sådan omfattning att verksamheten med säkerhet kan ske enligt de villkor som fastställts.

Riksdagen antog våren 1988 regeringens proposition 1987/88:85 (Miljöpolitiken inför 90-talet) som bl.a. innebär en skärpning av företagets egenkontroll. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta i fråga om kontrollen. En miljörapport skall årligen inlämnas till tillsynsmyndigheten för sådan verksamhet som kräver tillstånd. Rapporten skall innehålla en redogörelse för vidtagna miljöskyddsåtgärder och resultaten av dessa åtgärder.

Även om miljöhänsynen nu ges ökad tyngd vid tillämpningen av ML och tillsynsmyndigheterna tillförs ytterligare resurser kan befaras att dessa åtgärder är otillräckliga för att förebygga miljöskador.

Två autentiska "miljöfall" kan illustrera problemet.

1. Ett företag i Mellansverige släppte under en längre tid ut miljöfarliga ämnen och överskred kraftigt gällande gränsvärden. I domen mot företaget anfördes bl.a. att det "inte kan vara fråga om ringa överträdelse". När det gällde att bedöma brottslighetens svårighet fäste tingsrätten särskilt avseende vid två omständigheter. "Länsstyrelsen har, av utredningen i målet att döma, i sin egenskap av tillsynsmyndighet visat en anmärkningsvärd undfallenhet gentemot bolaget. Härigenom kan man å ena sidan ha bidragit till en föreställning hos bolagets företrädare att det inte varit så allvarligt med de otillåtna utsläppen, medan man å andra sidan genom sin underlåtenhet att ingripa låtit utsläppen fortsätta under lång tid... Med hänsyn till dessa omständigheter framstår brottsligheten ej som så allvarlig att annat straff än böter är påkallat."

Domstolen kom med andra ord till den minst sagt märkliga slutsatsen att den som bryter mot miljöskyddslagen skall få strafflindring om tillsynsmyndigheten inte skött sitt arbete.

2. Ett företag i nordvästra Skåne förnekade under lång tid utsläpp av tungmetaller till omgivningen. Dessa tungmetallutsläpp fanns inte upptagna i det gällande tillståndet från koncessionsnämnden. Efter en intensiv debatt i massmedia och lokala politiska instanser medgav företaget så småningom att miljöproblemen existerade och förutskickade en miljöinvestering i storleksordningen 40 miljoner kronor för att dels förbättra miljökvaliteten i befintlig produktionsanläggning och dels förse en planerad nyan-

läggning med modern miljöteknisk utrustning. Denna sammanlagda investering kan ses som en dold miljökostnad.

Nämnda exempel kan mångfaldigas. De illustrerar båda med all önskvärd tydlighet att det inte räcker med skärpt egenkontroll och ytterligare satsning på resurser hos tillsynsmyndigheten för att förebygga miljöproblem.

Inom många företag som bedriver miljöfarlig verksamhet saknas tillräcklig kompetens för att i tid kunna ingripa mot förekommande miljöproblem. I prop. 1987/88:85 skriver miljö- och energiministern bl.a. "... att det borde vara värdefullt för många företag att kunna förfoga över en oberoende person med kunskaper om miljöskyddsarbete och med insikter i näringsverksamhet."

Ett sådant system, d.v.s. införande av miljörevisor i företagen, föreslogs av utredningen "För en bättre miljö" (SOU 1987:32). Flera remissinstanser uttalade sig klart positivt om detta förslag.

En miljörevisor skulle förutom rent granskningsarbete också kunna ge företagen en kvalificerad rådgivning beträffande tekniska miljöskyddsåtgärder. Därigenom kan miljörevisorsfunktionen få en förebyggande och utvecklande roll i företagets miljöskyddsarbete. Erfarenheterna av miljörevisorer är mycket goda i USA, där en undersökning av naturvårdsverket EPA visar att företag med miljörevisor kan visa potentiella investerare att de har miljöproblemen under kontroll, vilket underlättar deras tillgång på kapital.

Miljörevisorer skulle, som Lunds Universitet föreslog i sitt remissvar till utredningen, med fördel kunna införas som en tidsbegränsad försöksverksamhet. En sådan försöksverksamhet borde kunna starta den 1 januari 1990. Denna försöksverksamhet kan sedan bilda underlag för beslut om miljörevisorerernas arbets- och ansvarsområden, deras utbildningsbehov och skyddandet av deras integritet.

Samtidigt bör kraven på den miljörapport företagen numera är skyldiga att årligen avge till tillsynsmyndigheten skärpas. Redovisningen bör omfatta inte enbart vad man gjort för att uppfylla de krav som redan finns utan också hur miljökvaliteten i produktionsprocessen och anläggningar avses förbättras.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om tidsbegränsad försöksverksamhet med miljörevisorer i företagen med början den 1 januari 1990,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om företagets miljörapportering.

Stockholm den 19 januari 1989

Bengt Silfverstrand (s)

Birthe Sörestedt (s)